

Edukacja seksualna w Polsce

na tle wybranych krajów Unii Europejskiej

W mediach podejmowana jest tematyka edukacji seksualnej w polskiej szkole. Pojawiają się głosy, jakoby w polskim systemie oświaty nie realizowano edukacji seksualnej młodzieży, co miałyby powodować negatywne skutki dla samej młodzieży i dla całego społeczeństwa. Często postuluje się wprowadzenie do polskiej oświaty szwedzkich programów.

Tymczasem w Polsce na tle krajów Europy Zachodniej obserwujemy:

- najniższą liczbę zająć w ciążę na 1000 nastolatków,
- najniższą liczbę aborcji na 1000 nastolatków,
- najniższą liczbę ogółem aborcji na 1000 mieszkańców,
- najniższe wskaźniki zakażeń HIV i zachorowań na AIDS na 100 000 mieszkańców.

Typy edukacji seksualnej: A, B i C

W dotychczasowych dyskusjach, poza bardzo nielicznymi wyjątkami, nie podawano definicji edukacji seksualnej. W literaturze przedmiotu oraz w praktyce agend oświatowych (np. w USA) znana jest klasyfikacja i odpowiadające jej definicje trzech typów edukacji seksualnej, podane przez Amerykańską Akademię Pediatrii:

- typ A** – wychowanie do czystości (abstynencji seksualnej), bez propagowania antykoncepcji (abstinence-only education, chastity education),
- typ B** – biologiczna edukacja seksualna (biological sex education),
- typ C** – złożona edukacja seksualna, która zawiera oba powyższe podejścia (comprehensive sex education).

Klasyfikacja ta była stosowana m. in. w amerykańskim systemie oświaty przez prezydenta Georga Busha Jr. oraz przez Radę Europy. Prezydent G. Bush Jr. popierał i finansował ze środków federalnych tylko edukację seksualną typu A, zaś Europejski Komitet Spraw Społecznych, agenda Rady Europy w roku 2009 jednoznacznie uznała, że rząd Chorwacji realizujący w szkołach edukację seksualną typu A wypełnia właściwie odpowiednie zadania oświatowe.

Typy edukacji seksualnej realizowane w wybranych krajach Unii Europejskiej

Dla dokonania porównania wyników edukacji seksualnej wybrano trzy kraje UE: Niemcy, Szwecję i Wielką Brytanię. We wszystkich tych krajach od dziesięcioleci jest realizowana edukacja seksualna typu B, a Szwecja w wielu kręgach podawana jest za kraj, którego model edukacji seksualnej należałoby upowszechniać.

Polski model edukacji seksualnej typu A – wychowanie do życia w rodzinie

Wprowadzenie do polskiego systemu oświaty w 1998 roku „wychowania do życia w rodzinie” odpowiada edukacji seksualnej typu A.

Zmiany w podstawie programowej „wychowania do życia w rodzinie”, wprowadzone rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 roku, nie zmieniają zasadniczo dotychczas realizowanej edukacji seksualnej typu A.

Polska oświata i edukacja seksualna na tle wybranych krajów UE

Oficjalne dane z Eurostatu – Europejskiego Urzędu Statystycznego (za 2008 rok) zestawiono w tabeli 1 oraz poddano wizualizacji przedstawionej w diagramach 1-8.

Źródła danych:

a) dla wierszy 1-5 tabeli: EUROSTAT - <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/population/data/database>

b) dla wierszy 6-7: HIV/AIDS Surveillance in Europe 2009, WHO, s. 25 (HIV) i 51 – AIDS http://ecdc.europa.eu/en/publications/Publications/101129_SUR_HIV_2009.pdf

Tabela 1. Urodzenia żywe, aborcje oraz HIV/AIDS ogółem i wśród nastolatków w wybranych krajach europejskich w 2008 roku

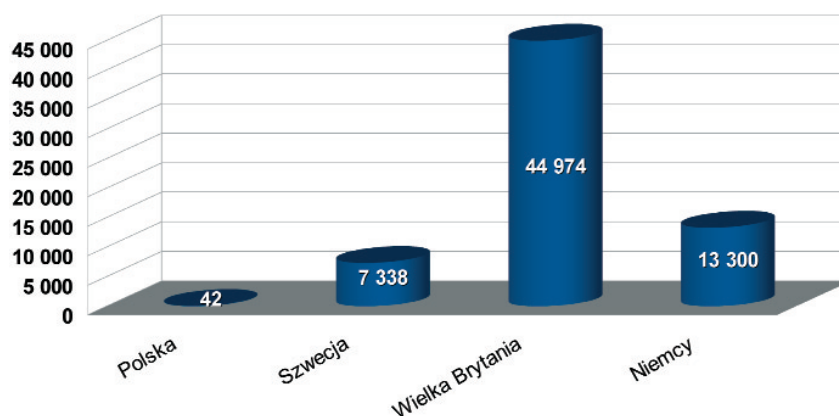
Lp	Wyszczególnienie	Polska	Szwecja	Wielka Brytania	Niemcy
1	Liczba ludności ogółem	38 115 641	9 182 927	61 191 951	82 217 837
2	Liczba nastolatków w wieku 15-19 lat	1 324 231	309 280	1 942 500	2 263 821
3	Liczba dzieci żywo urodzonych przez nastolatki w wieku 15-19 lat	21 126	1 839	50 168	21 682
4	Liczba legalnie przerwanych ciąży ogółem*	506	38 049	209 113	114 484
5	Liczba legalnie przerwanych ciąży przez nastolatki w wieku 15-19 lat	42	7 338	44 974	13 300
6	Liczba zdiagnozowanych przypadków zakażeń HIV	753	383	7 386	2 843
7	Liczba zdiagnozowanych przypadków zachorowań na AIDS	159	73**	729	486
8	Liczba zdiagnozowanych przypadków HIV i AIDS	912	456	8 115	3 329
9	Liczba zdiagnozowanych przypadków HIV i AIDS na 100 000 mieszkańców	2,39	4,97	13,26	4,05
10	Liczba dzieci żywo urodzonych przez nastolatki w wieku 15-19 lat na 1000 nastolatków	15,95	5,95	25,83	9,58
11	Liczba legalnie przerwanych ciąży przez nastolatki w wieku 15-19 lat na 1000 nastolatków	0,03	23,73	23,15	5,88
12	Liczba legalnie przerwanych ciąży ogółem na 1000 mieszkańców	0,01	4,14	3,42	1,39

* Podane w tabeli dane odnoszą się do roku 2008, a więc dotyczą sytuacji ochrony życia poczętych dzieci w Polsce na mocy ustawy z dnia 7 stycznia 1993 roku, która dopuszcza aborcję jedynie w trzech wyjątkowych sytuacjach. Natomiast w Niemczech, Szwecji i Wielkiej Brytanii prawo dopuszcza aborcję na żądanie.

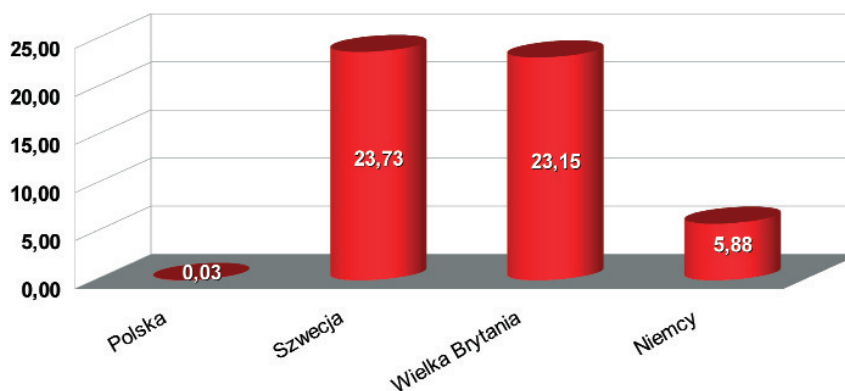
W 1997 roku w Polsce przywrócono (na rok) legalizację aborcji na żądanie i wówczas zarejestrowano 3047 przerwanych ciąży. Aktualna całkowita wielkość tzw. podziemia aborcyjnego w Polsce szacowana jest na około 10 tys. przerwanych ciąży.

**Dane za rok 2007

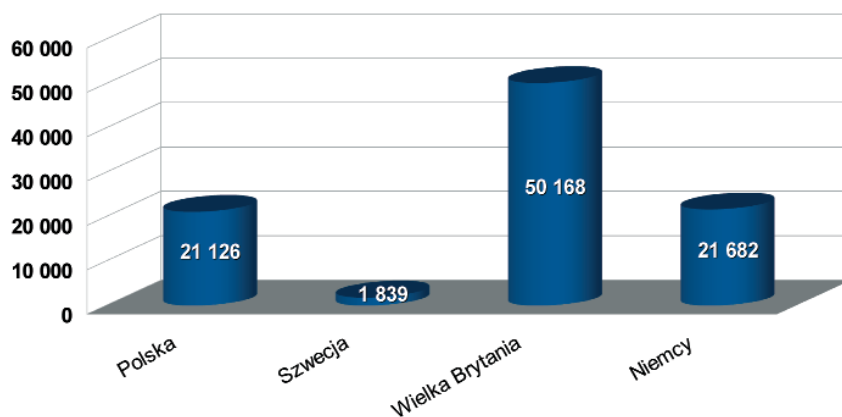
1. Liczba legalnie przerwanych ciąży przez nastolatki w wieku 15–19 lat w 2008 roku

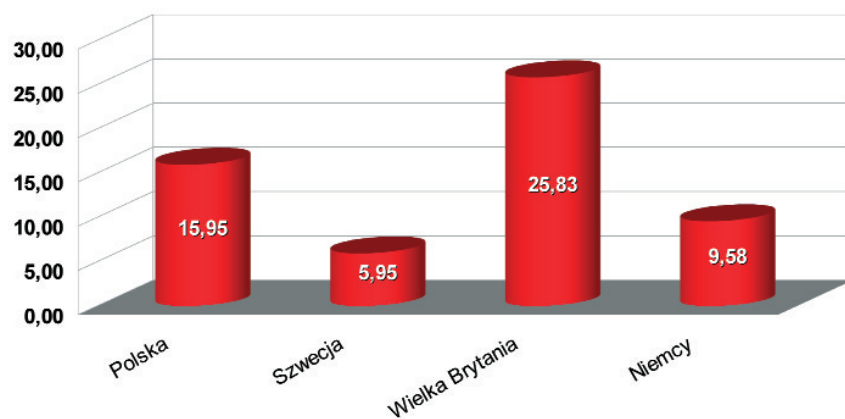
2. Liczba legalnie przerwanych ciąży przez nastolatki w wieku 15-19 lat na 1000 nastolatków w 2008 roku

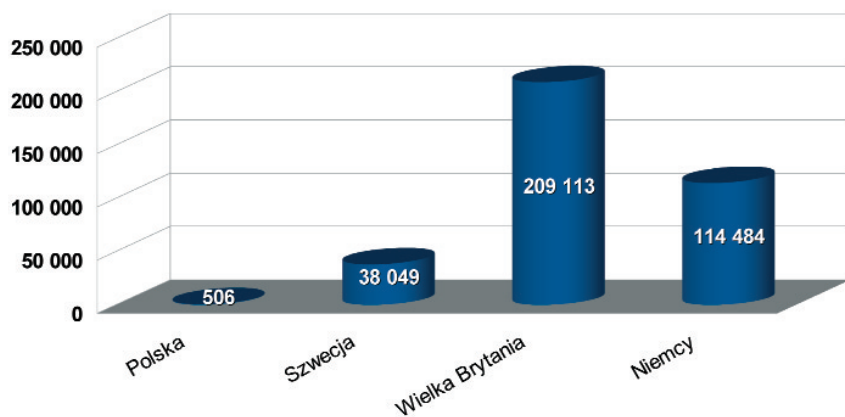
3. Liczba dzieci żywo urodzonych przez nastolatki w wieku 15-19 lat w 2008 roku

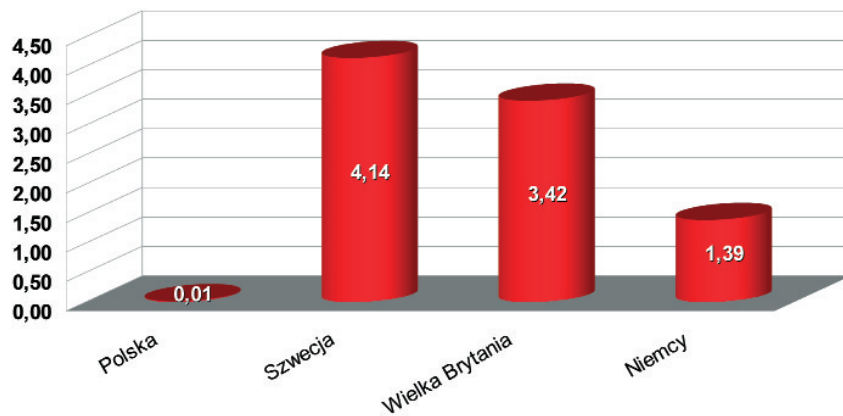
4. Liczba dzieci żywo urodzonych przez nastolatki w wieku 15-19 lat na 1000 nastolatków w 2008 roku

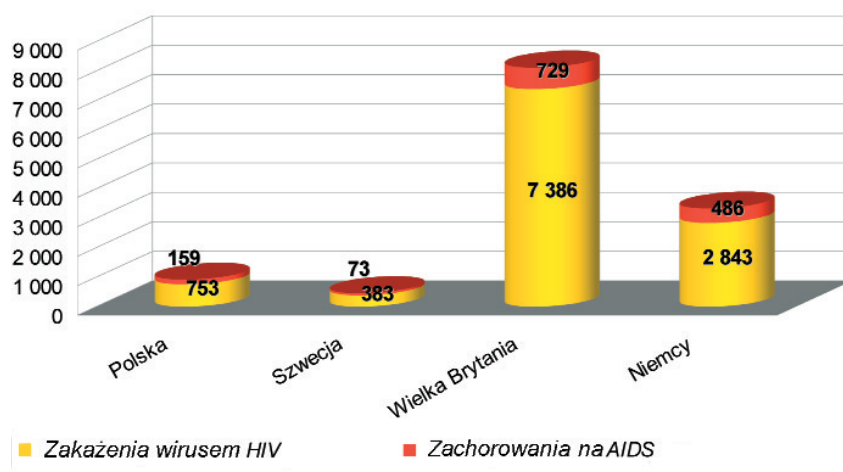
5. Liczba legalnie przerwanych ciąży ogółem w 2008 roku

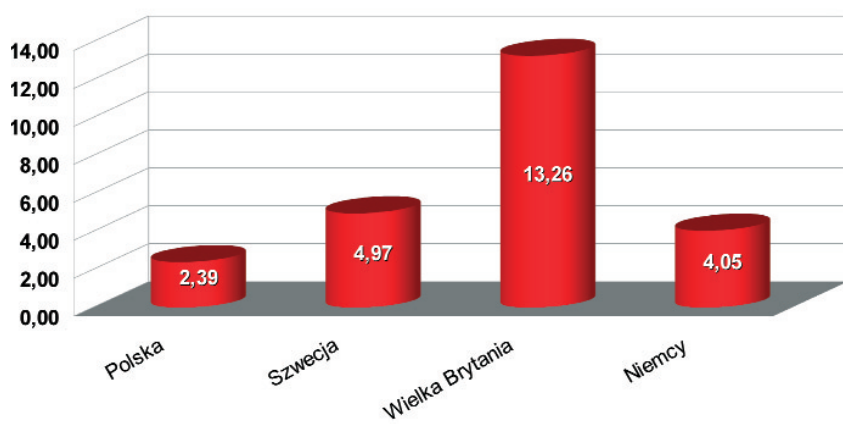
**6. Liczba legalnie
przerwanych ciąży
na 1000 mieszkańców
w 2008 roku**

**7. Liczba
zdiagnozowanych
przypadków zakażeń HIV
i zachorowań na AIDS
w 2008 roku**

**8. Liczba
zdiagnozowanych
przypadków HIV/AIDS na
100000 mieszkańców
w 2008 roku**

Wnioski

Realizowane w polskiej oświacie „wychowanie do życia w rodzinie”, czyli edukacja seksualna typu A, przynosi zdecydowanie lepsze wyniki niż edukacja seksualna typu B, prowadzona w Niemczech, Szwecji czy Wielkiej Brytanii.

Przywołane dane dowodzą, że masowe rozdawanie w szkołach środków antykoncepcyjnych dla chłopców i dziewcząt nie eliminuje problemu nieplanowanych ciąży i aborcji u nieletnich.

Oceniając pozytywnie dotychczasowe wyniki stosowanej w Polsce edukacji seksualnej typu A, pragniemy podkreślić potrzebę dalszego doskonalenia tego systemu poprzez:

- podnoszenie jakości nauczania, w tym programów, podręczników i pomocy dydaktycznych,
- podnoszenie kwalifikacji nauczycieli realizujących ten przedmiot,
- poprawę współpracy rodziców i nauczycieli,
- ograniczenie negatywnego oddziaływania mediów na młodzież.

*dr Krystyna Kluzowa
prof. dr hab. Janina Palus
dr hab. Jadwiga Wronec*